

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Norges Barnevern*.

Citation for the original published paper (version of record):

Fylkesnes, M., Iversen, A., Bjørknes, R., Nygren, L. (2015)

Frykten for barnevernet: En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger.

Norges Barnevern, 92(2): 80-96

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-103652>

MARTE KNAG FYLKESNES, ANETTE C. IVERSEN,
RAGNHILD BJØRKNES OG LENNART NYGREN

Frykten for barnevernet

En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger

Som del av et større forskningsprosjekt intervjuet vi ti foreldre med flyktningbakgrunn om deres erfaringer fra kontakt med barnevernet. Til tross for at foreldrene beskrev både positive og negative opplevelser, tillit og mistillit, fant vi at frykt for barnevernet var et sentralt tema. Tematiske analyser viste at frykten for barnevernet ikke primært ble relatert til informantenes egne negative erfaringer, men til en rekke oppfatninger og representasjoner av barnevernet som informantene beskrev som vanlige eller gjengse blant etniske minoritetspersoner generelt. Vi fant at representasjonene av barnevernet kunne kategoriseres i følgende undertemaer: 1) Barnevernet bare tar barn, 2) Barnevernet går ikke i dialog med foreldre, og 3) Barnevernet diskriminerer. Analysen drøftes kritisk i lys av Axel Honneth og Nancy Frasers forståelser av anerkjennelse og sosial rettferdighet. Vi foreslår at frykten for barnevernet kan forstås som frykt for krenkelser i møte med barnevernet; å bli fratatt barna, å bli usynliggjort og bli diskriminert. En sentral implikasjon av studien er behovet for ytterligere forskning som undersøker frykten for barnevernet blant etniske minoritetspersoner samt tiltak som adresserer mistillit til tjenestene i deler av befolkningen.

Nøkkelord: etniske minoriteter, barnevern, frykt, anerkjennelse, deltakelse.

Marte Knag Fylkesnes
Stipendiat, HEMIL-senteret, Universitetet
i Bergen, Christiesgate 13, 5020 Bergen
marte.fylkesnes@uib.no

Anette Christine Iversen
Professor, HEMIL-senteret, Universitetet
i Bergen, Christiesgate 13, 5020 Bergen
anette.iversen@uib.no

Ragnhild Bjørknes
Førstemanuensis, HEMIL-senteret, Uni-
versitetet i Bergen, Christiesgate 13,
5020 Bergen
ragnhild.bjorknes@gmail.com

Lennart Nygren
Professor, Institutionen for socialt arbete,
Umeå universitetet, SE-901 87 Umeå
lennart.nygren@umu.se

Abstract

As part of a larger research project, we interviewed ten parents with refugee backgrounds about their experiences of contact with child welfare services in Norway. Despite parents describing both positive and negative experiences, and trust as well as distrust, we found that fear of the child welfare services was a central theme. Thematic analyses showed that fear of the child welfare services was not primarily related to the interviewees' own negative experiences, but to a variety of perceptions or representations of the child welfare services that informants described as common or prevalent among people from ethnic minorities in general. We found that the representations of the child welfare services could be categorized into the following themes: 1) child welfare services primarily take children away from parents, 2) child welfare services do not go into dialogue with parents, and 3) child welfare services discriminate against ethnic minority families. The analysis is discussed critically in light of Axel Honneth and Nancy Fraser's understandings of recognition and social justice. We suggest that the parents' fear of the child welfare services can be understood as fear of experiencing humiliation and disrespect through contact with child welfare services; fear of losing their children, becoming invisible and being discriminated against. A key implication of the study is the need for further research that examines the fear of child welfare among people from ethnic minorities, as well as measures that address distrust of services in parts of the population.

Key words: ethnic minorities, child welfare, fear, recognition, participation.

HVORVIDT DEN NORSKE barneverntjenesten ivaretar etniske minoritetsbarns særskilte behov og interesser debatteres i dag blant både fagpersoner, i forskning samt gjennom nasjonale og internasjonale medier (Eide, Qureshi, Rugkåsa, og Vike, 2009; Skivenes, 2014). Som Bredal (2009) påpeker, kritiseres barnevernet for både å ha for høye og for lave intervensjonsterskler. Representanter fra etniske minoritetsmiljøer fremholder at mange foreldre erfarer å ikke bli møtt med forståelse for verdiforskjeller i oppdragelse samt at det hersker en utbredt mistillit til at barnevernet kan bistå etniske minoritetsforeldre i deres utfordringer (Paulsen, Thorshaug, og Berg, 2014; Salimi og MIRA senteret, 2012). Forskere stiller spørsmål ved det

normative grunnlaget for barnevernets beslutninger og hvilket rom det er for «kulturell» forskjellighet når det kommer til omsorg for barn i Norge i dag (Eide et al., 2009; Gullestad, 2002; Rugkåsa, 2008; Skivenes, 2014). Andre uttrykker bekymring for hvorvidt etniske minoritetsbarn mottar rett hjelp til rett tid (Hofman, 2010). I et overordnet perspektiv tematiseres spørsmålet om hvorvidt tjenestetilbudet er tilpasset en kulturelt mangfoldig befolkning, og således hvorvidt etniske minoritetsbarn behandles likeverdig.

Den skandinaviske barneverntjenesten er i et globalt perspektiv unik. Skivenes, Barn, Kriz og Pösö (2014) fant at skandinavisk barnevern kjennetegnes av både å være *familieorientert*, med lav terskel for

hjelp og inngripen når barns utvikling vurderes truet, og *barnesentrert*, ved at barns rettigheter og «stemme» tillegges stor vekt. Barnevernsarbeideres perspektiver med hensyn til utfordringene på det flerkulturelle barnevernsfeltet er undersøkt av flere (Bø, 2010; Kriz og Skivenes, 2010), mens forskning som legger erfaringene til brukere med etnisk minoritetsbakgrunn til grunn er relativt begrenset i norsk kontekst (Holm-Hansen, Haaland, og Myrvold, 2007; Paulsen et al., 2014).

Denne artikkelen er basert på utforskende intervjuer med 10 foreldre med flyktningbakgrunn, innenfor prosjektet «Flerkulturelt barnevern: foreldre og ungdommers erfaringer», der foreldrene fortalte bredt om sine erfaringer fra kontakt med barnevernet. Gjennom tematisk å analysere materialet fant vi at informantene beskrev både positive og negative erfaringer, tillit og mistillit. På tross av dette var frykten for barnevernet blant etniske minoritetspersoner generelt et særlig fremtredende tema på tvers av materialet. Formålet med denne artikkelen er derfor å utforske hva denne frykten omhandler med hensyn til representasjonene av barnevernet den relateres til. Kunnskap om slike delte oppfatninger og representasjoner er av betydning for både praktikers kommunikasjonsarbeid og vår forståelse av utfordringene på det flerkulturelle barnevernsfeltet. Spørsmålet som stilles er: *Hvordan beskriver foreldre med flyktningbakgrunn frykten for barnevernet blant etniske minoritetspersoner?* Så langt vi vet, er ikke frykt og negative representasjoner av barnevernet blant etniske minoritetspersoner tidligere forsket på med dette fokuset i norsk eller nordisk kontekst.

Frykt og negative representasjoner som kunnskapskilde

Begrepet frykt er mangetydig og tillegges ulik betydning, individuelt og kontekstuel. Vi forstår begrepet i vid forstand, det vil si som å omfavne negative følelser som frustrasjon, avmakt, ambivalens som klienter kan oppleve i møte med byråkratiske organisasjoner. Følelser og representasjoner er en av flere typer kunnskap foreldre og barn bringer med seg inn i møtet med barnevernet og som derfor er av betydning for fortolkninger og vurderinger av hvordan møtet oppleves. Shulman (1992) argumenterer at kunnskap og refleksivitet er avgjørende for sosialarbeideres empatiske inntoning i profesjonell kommunikasjon. Inntoning er en todelt prosess, der sosialarbeideren jobber aktivt med både å leve seg inn i den andres situasjon, dvs. hvilke bekymringer, spørsmål og følelser klienter kan ha, og med bevisstgjøring av egne følelser, holdninger og verdier. Kunnskap om frykt og negative representasjoner kan i dette perspektivet bidra til å øke barnevernsarbeideres sensitivitet, og slik mer effektivt adressere utfordringer i profesjonell kommunikasjon.

Å forstå frykt og negative representasjoner ensidig i relasjon til individuelle møter og profesjonell kommunikasjon er imidlertid problematisk, da det legger til grunn en oppfatning av at frykten handler om kunnskapsmangel, rykter og misforståtte annenhåndserfaringer. Et slikt syn står i fare for å forstå klienter som mangelfulle, med behov for «riktig» kunnskap, og følgelig for å «blame the victim». Kunnskap om frykt og negative representasjoner har derimot potensiale til å synliggjøre sosial urettferdighet som ellers kan forbli uutfor-

sket, og slik bringe til bordet legitim samfunnskritikk. Eriksen og Skivenes (2001) hevder legitimitetsproblemer oppstår når det kan «... reises kritikk på et prinsipielt grunnlag mot barnevernets metoder» (s.116). I dette perspektivet er det ikke mengden kritiserbare saker som er relevant, men «... normer og prinsipper som berøres av kritikken» (s.116). Kunnskap om frykt og negative representasjoner kan slik bidra til å belyse slike normer og prinsipper som kan være kritiserbare. Følelesaspektet står sentralt i Axel Honneth (1996) sin forståelse av sosial rettferdighet og vil derfor være et relevant teoretisk perspektiv i denne undersøkelsen.

Anerkjennelse og krenkelser

I boken *The struggle for recognition* konseptualiserte Axel Honneth (1996) en helhetlig modell for sosial (u)rettferdighet i moderne samfunn, der anerkjennelsesbegrepet står sentralt. Hans utgangspunkt var at mennesket er født med et iboende behov for anerkjennelse, både i personlige relasjoner (kjærlighet) og i møte med samfunnet (rettigheter og solidaritet). Anerkjennelse er således sentralt for individets positive identitetsutvikling, og fravær av anerkjennelse kilden til krenkelsesopplevelser. Honneth (1996) skiller mellom tre nivåer av anerkjennelse, og følgelig tre dimensjoner av krenkelse. For det første *kjærlighet*, som referer til behovet for å inngå i personlige relasjoner preget av emosjonell varme og empati. Dernest *rettigheter*, behovet for å bli behandlet på lik linje med andre borgere i samfunnet. Og sist *solidaritet*, behovet av å bli verdsatt for ens særskilte egenskaper og prestasjoner i møte med samfunnet. Krenkelser, som emosjonell kulde, overgrep og diskrimine-

ring truer individers selvtilitt, selvrespekt og selvaktelse i Honneths (1996) modell, og er derfor kilde til følelser av skam, indignasjon og sinne. Krenkelseserfaringer motiverer derfor individer og grupper til kamper for anerkjennelse og sosial endring. Behovet for anerkjennelse kan derfor forstås som en potensielt strukturerende samfunnskraft.

På barnevernsfeltet kan alle tre former for anerkjennelse være relevante for å analysere brukere med etnisk minoritetsbakgrunn sine representasjoner av frykten for barnevernet. En rekke undersøkelser finner at relasjonelle aspekter, som opplevelsen av å bli møtt med empati, og varme, er avgjørende for hvorvidt kontakt med barnevernet oppleves hjelpsomt av brukere (Aadnesen, 2012; Chand og Thoburn, 2005; De Boer og Coady, 2007; Fylkesnes og Netland, 2013). Neuman (2012) er imidlertid kritisk til at kjærlighetsbegrepet benyttes for å beskrive kvaliteter ved profesjonelt relasjonsarbeid, da maktujevnheten og midlertidigheten som preger relasjonene kan mistes av syne. Samtidig er det problematisk ikke å ta på alvor brukeres vektlegging av kvaliteter ved profesjonelles fremgangsmåter (Dale og Hennum, 2008; De Boer og Coady, 2007). Vi vil derfor ikke avvise dimensjonen, men benytte begrepene *varme og forståelse* som refererer til betydningen av å bli møtt som medmenneske i relasjon til profesjonelle hjelpere. Med hensyn til anerkjennelse i form av *rettigheter* fant Hofman (2010) at etnisitet hadde betydning for hvorvidt barnas rettigheter ble ivaretatt. Dette viste seg i Fylkesnemda sine saksframstillinger, blant annet ved at oppfølging av etnisk tilhørighet og morsmål ikke ble vektlagt ved plassering i norske fosterhjem. Dette

kunne vanskeliggjøre samvær med biologiske foreldre som er en rettighet barn og foreldre har etter Lov om barneverntjenester. Med hensyn til Honneth (1996) sin tredje og siste anerkjennelsesdimensjon, *solidaritet*, har flere forskere problematisert hvordan kulturforskjeller i oppdragelse forstås og vektlegges i møte med barnevernet (Eide et al., 2009; Kriz og Skivenes, 2010; Williams og Soydan, 2005). Aadnesen (2012) fant at flere foreldre med muslimsk tilhørighet erfarte at deres verdier ble nedvurderte av barnevernsarbeidere og møtet derfor var preget av usikkerhet og engstelse.

Anerkjennelse og deltakelse

Fraser (2003) er kritisk til å forstå anerkjennelse utelukkende i relasjon til subjektive erfaringer og truet identitet. Anerkjennelse i moderne samfunn handler, ifølge Fraser, om vilkårene for deltakelse, dvs. hvilke stemmer som blir hørt og har gjennomslagskraft på ulike arenaer. Fravær av anerkjennelse oppstår når institusjonelt forankrede verdimønstre tilskriver visse egenskaper og kjennetegn lavere status enn andre. Som en konsekvens vil mennesker forbundet med disse verdimønstrene nektes deltakelse og de gjøres usynlige. Et eksempel er betydningen av etnisitet i vestlige samfunn, der institusjonelle ordninger privilegerer vestlige verdimønstre assosiert med «hvithet» og stigmatiserer verdimønstre assosiert med «farge». Konsekvensen er at visse individer og grupper konstrueres som mangelfulle, og følgelig trakasseres, mistenkeliggjøres, marginaliseres på arbeidsmarkedet, nektes politiske rettigheter med mer. Sosiale kategorier som etnisitet, kjønn, klasse osv. har dermed betydning for hvem som anses

som fullverdige aktører, og følgelig har «stemme» på ulike arenaer og institusjoner. Fraser argumenterer derfor for at sosial urettferdighet ikke kan vurderes med utgangspunkt i individuelle opplevelser og følelser, men ved å undersøke hvem som gis anledning til å delta, samt i hvilke kontekster. Videre hevder Fraser (2003) at Honneths modell ikke i tilstrekkelig grad tar høyde for hvordan den økonomiske organiseringen av samfunnet systematisk forfordeler enkelte og marginaliserer andre. Ifølge Fraser (2003) oppstår urettferdighet når både kulturelle verdimønstre forankret i samfunnets institusjoner tillegger noen mennesker lavere status enn andre, og samfunnet økonomisk er organisert på en slik måte at noen systematisk marginaliseres, underordnes eller gjøres usynlige. Fraser argumenterer derfor for en to-dimensjonal modell, der sosial rettferdighet vurderes både med hensyn til omfordeling og anerkjennelse, og at vilkårene for representasjon (rammene for deltakelse) utgjør det normative grunnlaget rettferdighet vurderes ut fra.

Flere forskere i sosialt arbeid har lagt Frasers modell til grunn for sine analyser, og argumenterer for at hennes to-dimensjonale tilnærming er godt egnet til å analysere institusjonelt forankrede skjevheter i samfunnet (Davies, Grey, og Webb, 2014; Hölscher, 2014). Med hensyn til anerkjennelse på det flerkulturelle barnevernsfeltet, hevder Vike og Eide (2009) at institusjonelt forankrede verdier som synet på barn som autonome, tas for gitt og derfor oppfattes som nøytrale og «sanne». Konsekvensen er at «andres» foreldrepraksiser oppfattes som uriktige, og slik tilskrives lavere status. Refleksivitet, det å kunne «betrakte ulike kulturelle

alternativer fra utsiden og innsiden samtidig» (s 29) hevder imidlertid Vike og Eide at er en forutsetning for å kunne gå i dialog med etniske minoritetsfamilier, og slik legge til rette for deltakelse. Webb (2010) påpeker imidlertid at en begrensning med hensyn til Frasers teori i modeller for sosialt arbeids praksis kan være at individuelle krenkelseserfaringer ikke tas på alvor. Med hensyn til våre analyser kan derfor Honneths anerkjennelsemodell og Frasers statusmodell komplementere hverandre, ved vektlegging av både den subjektive erfaringsdimensjonen og institusjonelle mønstres posisjonering overfor ulike sosiale aktører.

Begrepet «etnisk minoritet»

Informantene i vår undersøkelse var alle flyktninger, dvs. at de hadde migrert til Norge fra land preget av politisk og sosial uro. Begrepet «flyktning» brukes dermed her i deskriptiv forstand. Begrepet etnisk minoritet derimot brukes i bredere forstand, om en gruppes tilskrevne status med hensyn til etnisitet (Skytte, 2008). Dette i tråd med Frasers (2003) statusmodell. I daglig tale benyttes imidlertid begreper som «flyktninger», «innvandrere», «migranter» og «etniske minoriteter» ofte om hverandre. På linje med dette, når informantene snakket om «de/vi» som frykter barnevernets inngripen, viste analysene at dette refererte både til personer fra egen etnisk gruppe og andre «innvandrere til Norge» som de identifiserte seg med. I denne artikkelen vil derfor begrepet «etnisk minoritet» bli benyttet.

Metode

Studien søker dybdekunnskap om flyktingers særskilte oppfatninger og forestil-

linger. Kvalitativ metode og semi-strukturerte intervjuer er derfor valgt som metodologisk tilnærming.

For *rekruttering* av informanter ble to kriterier lagt til grunn: erfaring fra kontakt med barnevernet i 3 måneder eller mer, samt bakgrunn som flyktning. Bakgrunn som flyktning vil si at informanten hadde migrert fra land preget av krig og/eller sosial uro. For å sikre bred rekruttering ble informasjon om prosjektet formidlet gjennom ulike kanaler og arenaer, på norsk, engelsk, fransk, somali og arabisk. En hjemmeside for prosjektet ble opprettet på universitetets nettsider, informasjonsbrosjyrer ble distribuert til barneverntjenester, frivillige organisasjoner, introduksjonssentre, familieveiledningssentre og skoler samt via egne profesjonelle nettverk. I tillegg tok vi direkte kontakt med flere frivillige innvandrersorganisasjoner, offentlige etater, nøkkelpersoner i etniske minoritetsmiljøer, samt personer i profesjonelt/privat nettverk. Disse ble oppfordret til å spre informasjon om prosjektet, og eventuelt bistå potensielle informanter med å komme i kontakt med artikkelens forfatter. Samtlige informanter tok kontakt via en «mellommann», dvs. at nøkkelpersoner formidlet informantenes kontaktinformasjon til prosjektleder som deretter kontaktet informanten på telefon. Rekrutteringserfaringene våre støtter således Bjørknes, Jakobsen og Nærde (2011) som fant at det er behov for særskilte tilnæringer ved rekruttering av etniske minoriteter til forskning.

Utvalget består av ti informanter med flyktningbakgrunn, fire fedre og seks mødre (hvorav to var et par). Informantene var i alderen 20–40 år og hadde etnisk opprinnelse fra åtte forskjellige land

på det afrikanske kontinentet og Midtøsten. De hadde bodd i Norge mellom 2–17 år. To av familiene hadde ett barn, de resterende 2–7 barn. I tre av familiene var foreldrene gift/samboende, mens de resterende var enslige forsørgere. Flertallet bodde i kommunale boliger. En var i fast jobb, en arbeidssøkende, en hjemmевærende og resten skoleelever/studenter. Samtlige hadde erfaring med barneverntjenester i bykommuner, men to hadde også erfaring fra mindre kommuner. Varigheten av kontakten med barnevernet var fra 2 måneder til 10 år. To foreldre hadde barn plassert i fosterhjem på intervju-tidspunktet. Tre familier hadde opplevd at barna ble akutt plassert utenfor hjemmet i en periode (1 uke–6 mnd.) Med unntak av en, hadde samtlige motatt hjelpetiltak i hjemmet som støttekontakt, veiledning, avlastningshjem, økonomisk hjelp, ansvarsgrupper mm.

Intervjuene: Alle informantene ble intervjuet av artikkelens førsteforfatter, og hadde en varighet på mellom 50 minutter til 2,5 timer. Det ble lagt til rette for informantenes medbestemmelse med hensyn til tid og sted. Fem intervjuer ble foretatt i informantenes hjem, tre på kafé, og ytterligere seks ble intervjuet på et egnet møterom på universitetet. Det ble innledningsvis i hvert intervju informert om undersøkelsens formål og rammer, samtykke ble innhentet og deretter ble det lagt til rette for en dialog med utgangspunkt i åpne spørsmål, slik at informantene kunne fortelle fritt og bredt om sine erfaringer fra kontakten med barnevernet. For å sikre tematisk fokus i samtalen, benyttet vi intervjuguide (Kvale og Brinkmann, 2009) der sentrale tema var: familiens situasjon og bakgrunn, møtet med barne-

vernet, relasjonen til barnevernsarbeider og referanserammer og verdier. To pilotintervjuer ble gjennomført, med fokus på kvalitetssikring av både intervjuguide og praktiske rammer. For å bygge tillit og stimulere til mer utforskende og informasjonsrike samtaler, ble alle informantene forespurt om å delta i oppfølgingsintervjuintervju. Seks informanter takket ja, mens fire avsto (en av ukjent grunn, de resterende oppga praktiske årsaker). Alle informantene snakket noe norsk, i to av intervjuene var tolk til stede. I ytterligere to intervjuer var henholdsvis engelsk og fransk samtalepråket. Intervjuene ble gjennomført og audio-tapet av førsteforfatter, samt transkribert og systematisert ved hjelp av software programmet NVivo.

Analyse: Vi benyttet Braun og Clarkes (2006) modell for tematisk analyse: 1. Gjøre seg kjent med dataen; 2. Frembringe de første kodene; 3. Lete etter tema; 4. Gjennomgang av tema; 5. Definere og navngi tema; 6. Produsere rapporten (Braun og Clarke, 2006, s.87, egen oversettelse). For å øke funnenes troverdighet var samtlige av artikkelens forfattere aktive bidragsyttere i alle deler av analyseprosessen. «Frykten for barnevernet» var et tydelig tematisk mønster i datamaterialet, og tematisk metning ble vurdert oppnådd etter at ti informanter var intervjuet. Oppfølgingsintervjuene bidro blant annet til å berike beskrivelsene av temaet.

Etikk og presentasjon av resultater: Studien er godkjent av personvernombudet (NSD), og informert samtykke ble innhentet av samtlige informanter. Med hensyn til informantenes sårbare situasjon, ble studiens målsettinger, frivilligheten og forskerens taushetsplikt særlig grundig redegjort for ved oppstart av samtlige

intervjuer. For å ivareta konfidensialitets-hensyn, er ikke informantens etnisitet inkludert i presentasjonen av analysen av materialet. Det medfører noe redusert kontekstuell rikdom i de kvalitative beskrivelsene, men analysens gyldighet vurderes ikke truet da det ikke er undersøkelsens formål å analysere spesifikke etniske forskjeller i etniske minoritetsforeldres frykt for barnevernet.

Analyse: Frykten for barnevernet

Når foreldrene i vår undersøkelse ble bedt om å fortelle bredt om sine erfaringer fra kontakt med barnevernet, var frykten blant etniske minoritetspersoner et gjennomgående tema. Informantene fortalte historier om foreldre som hadde blitt fratatt barn, om råd de hadde fått med hensyn til kontakten med barnevernet, diskusjoner de hadde deltatt i eller vært tilhørere til, med mer. En ung mor, som hadde bodd i Norge store deler av sitt liv, sa følgende om hvordan etniske minoritetsforeldre oppfatter barnevernet: «Å høre ordet barnevern det skremmer livet av dem». En far, som hadde bodd i Norge i rundt fire år, fortalte at bare det å nevne ordet barnevern ga negative reaksjoner:

Hvis bare ordet begynner med å si «barneve..», før du slutter hele ordet [så sier folk] «nei, nei, nei!!!». [...] Ingen elsker dem, ingen liker dem.

En enslig mor, med flere års erfaring fra kontakt med barnevernet, delte sine tanker om hvilke konsekvenser hun erfarte at frykten får:

Og denne situasjonen gjør at det er mange [etniske minoritetsforeldre] som har problemer. De tenker de vil forbedre situasjonen, men tenker hva som

skal bli konsekvensen. Hvis du tar kontakt med barnevernet, skal de hjelpe deg eller barna dine skal bli tatt?

Slik vi forstod denne informanten, mente hun at foreldres frykt og påfølgende vegring for kontakt med velferdstjenestene fikk negative konsekvenser for barns velferd. Tematiske analyser viste dermed at frykten for barnevernet ikke primært ble relatert til informantens egne negative erfaringer, men til en rekke oppfatninger av barnevernet som informantene beskrev som vanlige eller gjengse blant etniske minoritetspersoner generelt. Tre tema var særlig fremtredende med hensyn til disse oppfatningene og representasjonene:

- Barnevernet bare tar barn
- Barnevernet går ikke i dialog med foreldre
- Barnevernet diskriminerer

Temaene vil i det følgende bli beskrevet og drøftet i nevnte rekkefølge. Avslutningsvis vil noen mer overordnede spørsmål bli diskutert.

Barnevernet bare tar barn

Et første tema som var sentralt med hensyn til frykten og representasjoner av barnevernet blant etniske minoritetspersoner var barnevernets kontrollmandat – at barnevernet først og fremst tar barn fra foreldre. En ung far fortalte at frykten for barnevernet var utbredt blant etniske minoritetspersoner, og at dette hadde sammenheng med at

... alltid de sier at barnevernet vil ta dine barn hvis du har gjort noe feil.

En enslig mor med tre barn sa mange foreldre frykter barnevernet fordi «[barnever-

net] bare tar, de hjelper ikke.» På linje med dette fortalte en gift mor med syv barn, at hun hadde fått følgende råd fra naboer:

«De kommer til å hjelpe deg, det må vi si. Barnevernet er her for å hjelpe, men [de] hjelper deg for å ta ungene ifra deg».

Om det sa hun «Jeg ble helt sjokkert når de sa sånn». En far, som hadde opplevd at barnet hans ble plassert i fosterhjem en periode, fortalte at mange foreldre er redde og at:

«Folk rangerer [barnevernet] veldig ned. [...] For de tror, egentlig [at] de bare tar barn fra familier.»

Slik vi tolket materialet var således oppfatningen om at barnevernets primære anleggende er å ta barn fra foreldre, ikke å hjelpe familier, bidragsytende til den utbredte frykten for barnevernet.

At myndighetene kan gripe inn i familier og ta barn, sa flere informanter at var forskjellig fra deres hjemlandserfaringer. En far som hadde bodd i Norge i over ti år fortalte at dette var gjenstand for kritisk diskusjon i hans etniske miljø og sa følgende:

Vi klarer ikke å forstå hvordan noen kan forlate sitt eget hjem for så å ta en annens barn. Det er ikke riktig. Mitt barn er mitt barn, ditt barn er ditt barn. Hvis jeg har noen mangler, gi meg veiledning. Men å ta mitt barn, det er merkelig for oss.

Videre sa han:

Spørsmålet vi stiller oss, vi foreldre, er det bra å la barna være i familien sin, eller å plassere dem?

Slik vi tolker denne faren, erfarte han at det av etniske minoritetspersoner ble stilt

spørsmål ved hvorvidt plassering av barn utenfor hjemmet er «til barns beste». Dette fant vi også var tema i samtale med en annen far, som hadde bodd fem års tid i Norge:

Prinsippet med barneverntjenesten jeg kan jeg vel forstå, at de er der for å hjelpe en familie i en vanskelig situasjon. Men mesteparten [av tiden] egentlig de skader barna, fordi de utplasserer barna vekk fra familien. [...] Også jeg merker, også jeg hører fra folk. Hvis prinsippet er å hjelpe både familier og barn, de kunne ha jobbet på en skikkelig og grei måte.

Slik vi tolker materialet, stilles det implisitt spørsmål ved det normative grunnlaget for barnevernets beslutninger.

Denne frykten for å bli fratatt barna er i samsvar med nasjonale og internasjonale studier som viser at foreldre opplever usikkerhet, sinne og ambivalens i møte med barnevernet (Buckley, Carr, og Whelan, 2011; Križ, Slayter, Iannicelli, og Lourie, 2012; Studsrød, Willumsen, og Ellingsen, 2014; Thrana og Fauske, 2013). I en norsk kvantitativ brukerundersøkelse (Det nye barnevernet) der 715 foreldre ble spurt om sine erfaringer fant Marthinsen, Clifford, Fauske, Lichtwarck og Kojan (2013) at 16 prosent av foreldrene rapporterte følelser av frykt for barnevernet. Imidlertid fant forskerne at foreldre med ikke-vestlig bakgrunn, i større grad enn norske, hadde en forestilling om at barnevernet ville ta barna deres, samt at de manglet kunnskap om barnevernet og manglet forståelse for hva som skjedde i barnevernssaken (Marthinsen et al., 2013). Disse funnene understøttes også av barnevernsarbeidere som rapporterer at for-

eldres manglende kunnskap om barnevernssystemet utgjør en barriere for samarbeid i flerkulturelt barnevernsarbeid (Bø, 2010; Kriz og Skivenes, 2010). I tråd med dette etterlyser brukerorganisasjoner bedre opplæringstilbud til nyankomne flyktninger med hensyn til barnevernets mandat og forventninger til foreldre i Norge (Salimi og MIRA senteret, 2012). Brukeres kunnskap om tjenestenes lovverk og retningslinjer er ett sentralt vilkår for medvirkning, blant annet fordi det kan bidra til å minske ujevnheten i makt mellom profesjonelle og brukere (Slettebø, 2008). Våre funn støtter derfor tidligere forskning som hevder at barnevernet står overfor noen særskilte utfordringer med hensyn til å legge til rette for anerkjennende tjenester for foreldre og barn med etnisk minoritetsbakgrunn.

Å forstå informantenes kritiske spørsmål til barnevernets mandat utelukkende som uttrykk for manglende kunnskap, er imidlertid problematisk. Prinsippene «barnets beste» og «det biologiske prinsipp» står i et spenningsforhold i norsk lovgiving, da både barnets relasjon til sine foreldre og barnets rett til beskyttelse er vektlagt av lovgiver. Imidlertid har barnets beste de senere år blitt sterkere vektlagt fra politisk og faglig hold (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2012). Informantenes kritiske spørsmål kan derfor også forstås som manglende samsvar mellom informantenes forståelse av hva som er barns beste og barnevernets mandat – som uenighet eller konflikt. I Honneths (1996) modell kjennetegnes moderne samfunn av underliggende verdikonflikter, av at krenkelser oppstår når sosiale grupper opplever at deres verdier, egenskaper og ferdigheter ikke

verdsettes i møte med samfunnet. Vil-kårene for selvrealisering svekkes – i fraværet av solidaritet. Frykten for barnevernet blant etniske minoritetspersoner kan i dette perspektivet forstås som frykt for krenket foreldreidentitet. Relatert til Frasers (2003) modell, kan det stilles spørsmål ved hvorvidt majoritetens forståelser av hva som er barns beste er institusjonelt forankret på en slik måte at etniske minoritetsforeldre nektes deltakelse i møte med velferdsinstitusjonene, og slik marginaliseres som omsorgspersoner.

Barnevernet går ikke i dialog med foreldre

Et neste sentralt tema i relasjon til frykten for barnevernet blant etniske minoritetspersoner var oppfatningen om at foreldre ikke blir inkludert i barnevernets beslutningsprosesser – at barnevernet ikke går i dialog og foreldre derfor blir usynliggjort. Med hensyn til fraværet av dialog, fortalte en far:

Jeg fikk informasjon fra [medelever på] skolen, de sa til meg at hvis du møter barnevernet, når du snakker med barnevernet, vil de stille deg politiske spørsmål: Hvorfor gjør du sånn? Hvorfor hjelper du ikke barna, hvorfor gjør du ikke ... Hvorfor? Hvorfor? Hvorfor?

Slik vi forstod denne informanten, erfarte foreldre at møtet med barnevernet kjennetegnes av enveiskommunikasjon. Barnevernsarbeidere stiller spørsmål ved foreldrenes omsorgsutøvelse; foreldrene må forklare seg. Informanten fortalte videre at han selv ble positivt overrasket i sitt første møte med barnevernet, fordi barnevernsarbeideren behandlet han «som en normal

person», han opplevde å bli lyttet til og at møtet bar preg av dialog.

Oppfatningen om at barnevernets ansatte ikke legger til rette for dialog med foreldre, kan videre illustreres ved et sitat fra en far som fortalte at han, i eget etnisk miljø, hadde fått vite at

Barnehagen vil sende en melding hvis de ser noen feil eller problemer, som klær eller i barnas liv. Før de snakker med deg, vil de snakke med barnevernet.

Slik vi tolket informanten, var det en gjengs oppfatning at foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn ikke blir inkludert i samarbeidet mellom barnehage og barnevern. Videre fortalte informanten at

[...] Hvis barnevernet tar barna dine, vil de ikke gi barna tilbake.

En mor fortalte at barna ble akutt plassert av barnevernet kun kort tid etter hun ankom Norge. Fordi hun hadde hørt at barn som blir plassert av barnevernet i Norge aldri blir tilbakeført til foreldrene igjen, ble hun svært fortvilet:

Jeg hadde det ikke så bra, jeg var ny i landet. Jeg hørte at her, når [barnevernet] tar barna, når barn blir tatt kommer de aldri [hjem igjen]. Så jeg [...], jeg var ikke meg selv faktisk.

Slik vi forstod denne moren ble den emosjonelle påkjenningen ved plasseringen av barna ekstra stor, som følge av informasjonen hun hadde fått om at hun aldri ville få barna tilbake.

Frykten for barnevernet ble slik relatert til en oppfatning av at foreldres kunnskap og meninger ikke blir etterspurt eller vekt-

lagt i møte med barnevernet, samt at inn-
gripen skjer uten forvarsel. Møter med barnevernet beskrives slik som preget av opplevelser av avvising og kulde. Aadnesen (2012) fant at foreldre som beskrev mistillit i relasjon til barnevernet erfarte at deres syn på hva som var barnets beste ikke ble verdsatt, fordi barnevernsarbeiderne jobbet ut fra en stereotyp og negativ forståelse av «muslimsk oppdragelse» som autoritær. Foreldrene opplevde videre at det ble forventet av dem å tilegne seg mer «norske» omsorgspraksiser, dvs. med fokus på barnets selvstendighet og autonomi. At barnevernsarbeideres «tatt-for-gitte» forståelser av hva som er barns beste kan få negative konsekvenser for dialogen mellom etniske minoritetsforeldre og barnevernet, er blitt påpekt av flere (Kriz og Skivenes, 2010; Willams og Soydan, 2005). Fraværet av varme og forståelse i personlige relasjoner truer individets selv-
tillit, og oppleves derfor krenkende i Honneths (1996) modell. Frykten for barnevernet kan således forstås som en frykt for krenkelser i ansikt-til-ansikt møter med profesjonelle. Det er imidlertid viktig å understreke at det i Aadnesen (2012) sin undersøkelse også var foreldre som beskrev samarbeid og muligheter for deltagelse. Tilsvarende fant Fylkesnes og Netland (2014) i sin studie av gode samarbeidsrelasjoner mellom saksbehandlere og etniske minoritetsforeldre.

I vår undersøkelse var imidlertid fraværet av dialog en gjengs oppfatning, som også kan forstås i relasjon til mer generelle dilemmaer i profesjonelt arbeid, som ujevnhet i makt og klientifisering (Skau, 2003). Fravær av dialog og manglende deltakelse må ifølge Fraser (2003), forstås som resultat av at både institusjonelt for-

ankrede verdimønstre og økonomiske strukturer privilegerer enkelte og usynliggjør andre. Informantene våre beskrev en livssituasjon preget av blant annet trangboddhet, belastet nærmiljø og svak økonomi – av å være marginaliserte i det norske samfunnet. En alvorlig konsekvens av ensidig å forstå utfordringer i barneverns-systemet i lys av etnisitet, kan i dette perspektivet være at klasserelaterte forhold som hindrer medvirkning mistes av syne. Barneverntjenesten risikerer i så tilfelle å bidra til opprettholdelsen av sosialt urettferdige samfunnsordninger (Garrett, 2010).

Barnevernet diskriminerer

Det tredje og siste temaet vi fant var sentralt, med hensyn til frykten for barnevernet, var oppfatningen av at barnevernet diskriminerer. En enslig mor, som hadde både positive og negative erfaringer med barnevernet, fortalte at:

Det er mange som tenker at dette er bare business, for barnevernet er mye flinkere til å utplasere barna hjemmefra enn til å gi den hjelpen som foreldre trenger.

Begrepet business tolket vi som referanse til et misforhold mellom barnevernets uttalte og skjulte hensikter. Dette var også tema da en far, som hadde bodd i Norge mer enn ti år, fortalte at mange foreldre opplever å få dårlig informasjon om barnevernets rolle, samt lite opplæring i norske omsorgsverdier – samtidig som de opplever at barna deres blir plassert av barnevernet. Om dette sa han:

Vi har begynt å stille slike spørsmål: Men hvorfor tar man våre barn? Har man brakt oss hit [til Norge] for å ta våre barn?

Slik vi forstod denne faren ble det ujevne forholdet mellom mangel på opplæring/informasjon og hyppige plasseringer, tolket som bevis for at barnevernet kan ha skjulte hensikter og derfor diskriminerte gjennom sine praksiser.

Diskriminering ble også problematisert i relasjon til plassering av etniske minoritetsbarn i norske fosterhjem. En ung, enslig mor som hadde bodd mesteparten av sitt liv i Norge sa at det er en utbredt oppfatning at barna plasseres i norske familier «slik at de kan de oppdra dem til å bli så norske som mulig». En annen mor, som selv hadde positive erfaringer med barnevernet, fortalte hun hadde hørt flere historier om barn som ble plassert i norske familier til tross for at de hadde slektninger i Norge som ønsket å ta på seg omsorgsansvaret. Dette var ifølge henne gjenstand for kritiske diskusjoner i etnisk miljø:

For vi som er [etnisitet], vi tror det her er moderne slaveri. [...] Om å ta barna fra flyktninger, de som kom her. Våre barn skal bli tatt fra oss av barnevernet for å få en helt annen kultur [...].

Barn som plasseres i norske fosterhjem vil, slik vi forstod informanten, nødvendigvis få en annen kulturell oppdragelse enn hos sine biologiske foreldre. I tillegg, sa informanten, kan norske fosterforeldre vanskelig støtte opp om etniske minoritetsbarns etniske tilhørighet. Som eksempler på dette fortalte informanten at fosterforeldre verken reiser på besøk til familiens hjemland, leser historiebøker, eller ser filmer fra hjemlandet sammen med barna. Videre, sa hun at dersom fosterforeldre snakket med fosterbarna om deres hjemland så

kanskje det er bare negative ting om [hjemlandet], ikke noe positive.

Dette forklarte hun på følgende måte:

For vi sier nå i dag, at når de skal vise dokumentar om [hjemlandet] [på tv], så er det sånn at vi, [etnisitet], først når vi kom her til Norge begynte vi å gå med bukse eller klær. Eller, barn i [hjemlandet], de bare pleier å [ha på seg] blader, eller sånne ting.

Slik vi forstod informanten, erfarte mange at mediedekningen fra deres hjemland var preget av elendighet, representasjoner av nød og primitivitet. Dette elendighetsbildet ville norske fosterforeldre med stor sannsynlighet kommunisere videre til barna deres. Hun oppsummerte samtalen med

På den måten tror vi at det er moderne slaveri, at vi kom hit og våre barn blir tatt fra oss, og vi kan ikke gjøre noe med det.

Ved å bruke begrepet «slaveri», trekker informanten sammenhenger mellom den systematiske undertrykkingen på det afrikanske kontinentet i historisk tid, og krenkelser foreldre opplever i Norge i dag.

Slik vi tolker materialet, ble frykten for barnevernet blant etniske minoritetspersoner av informantene satt i sammenheng med oppfatningen av at barnevernet diskriminerer. De diskriminerende praksisene informantene peker på, er imidlertid ikke individuelle handlinger og/eller holdninger. Det er mer strukturelle forhold det stilles spørsmål ved; at manglende kursing av nyankomne innvandrere svekker foreldres forutsetninger for å imøtegå barnevernets forventninger; at mangelen på fosterhjem med etnisk minoritetsbakgrunn

gjør at barna må vokse opp i en annen kulturell kontekst; at generelt negative representasjoner av flyktningers hjemland i den norske konteksten får konsekvenser for fosterforeldrenes ivaretagelse av barnas etniske tilhørighet.

Flere forskere har undersøkt utstrekningen av, og vilkårene for, rasisme og diskriminering i sosialt arbeid (Chand og Thoburn, 2005). Det er i dag en uttalt målsetting fra myndighetenes side å rekruttere fosterhjem med etnisk minoritetsbakgrunn, for at tiltaket i større grad skal reflektere mangfoldet i befolkningen (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015). Økt representasjon av etniske minoriteter i barnevernssystemene, er et tiltak som ifølge forskning kan bidra til mer likeverdige tjenester (Chand og Thoburn, 2005). En mangfoldig stab, som saksbehandlere, fosterforeldre og andre hjelpere, kan øke tjenestenes sensitivitet for stereotype holdninger og diskriminerende praksiser samt bidra til utjevning av makt og tillitsfulle dialoger i møte med etniske minoritetsfamilier (Williams, 2006). Gjennom ratifisering av FNs barnekonvensjon er imidlertid barnevernet, etter artikkel 30, forpliktet til å jobbe for at barn med minoritetsbakgrunn «ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk» (Forente Nasjoner, 1989). I dette perspektivet kan det stilles spørsmål ved hvorvidt dagens sosiale ordninger krenker barns rettigheter (Honneth, 1996). Økt representasjon kan i dette perspektivet bidra til både å øke etniske minoriteters forutsetninger for deltakelse, samt senke faren for at foreldre opplever krenkelser i møte med barnevernet.

Fraser (2003) hevder at diskriminerende praksiser må forstås strukturelt, dvs. som resultat av at institusjonelt forankrede verdimønstre og økonomiske ordninger systematisk privilegerer enkelte og marginaliserer andre. Gullestad (2002) fant at likhet er en sentral diskurs i konstruksjonen av norsk identitet, og at grupper og personer som ikke defineres som «like nok» derfor marginaliseres og diskrimineres. At det primært kan tilbys etnisk norske fosterhjem og at opplæringen til foreldre i integreringsprogrammet kan være mangelfull, kombinert med norske kulturelle forestillinger om likhet som ekskluderer enkelte, kan i dette perspektivet bidra til at etniske minoriteter diskrimineres i møte med den norske velferdsstaten.

Oppsummerende drøfting

Analysene viser at frykten for barnevernet blant etniske minoritetspersoner kan forstås i lys av krenkelser – som frykt for å bli fratatt barna, bli usynliggjort, samt bli diskriminert. Honneth (1996) argumenterer at negative følelser oppstår i fraværet av anerkjennelse, når individer og gruppers opplever krenkelser i personlige relasjoner, og i relasjon til samfunnet. Negative følelser og representasjoner i grupper av befolkningen er derfor viktige å studere. Da velferdsstatens institusjoner er forankret i en forestilling om demokratisk beskyttelse samt ivaretagelse av borgernes rettigheter og behov, er enkelte gruppers frykt for barnevernet potensielt problematisk og dermed viktig å undersøke.

Som velferdsinstitusjon er barnevernets arbeid motsetningsfylt. Tjenestenes uttalte hensikt er å være til hjelp for utsatte familier. Samtidig forventes tjenestene å realisere mangfoldet av velferds-

statens målsettinger, som likestilling (Kristiansen, 2013) og integrering (Hennum, 2011). Barnevernets rolle i Skandinavia er, som nevnt innledningsvis, unik, både i et historisk og globalt perspektiv, da mandatet springer ut av et særskilt syn på barn som selvstendige rettighetsbærere (Skivenes, 2014) og aktører (Kehily, 2008). Staten fungerer i vestlig kontekst som en garantist for barns velbefinnende, med ansvar for å gripe inn når foreldres omsorgspraksiser ikke vurderes som gode nok. Da det impliserer en inngripen i den private sfæren, vil det nødvendigvis innebære en krenkelse av foreldres identitet. Foreldres opplevde krenkelser kan derfor ikke forstås uavhengig av barns behov for beskyttelse og anerkjennelse. Fraser (2003) argumenterer for at sosiale kamper legitimitet må vurderes både med hensyn til statusforskjeller mellom grupper, f.eks. majoritet og minoritet, men også med hensyn til statusforskjeller innenfor sosiale grupper, f.eks. mellom foreldre og barn. Et sentralt spørsmål er da hvorvidt frykten for krenkelser, som beskrevet over, er uunngåelige med hensyn til å anerkjenne barn. Hofman (2010) fant at foreldres kulturelle bakgrunn fungerte som argument for ikke å gripe inn overfor barn utsatt for omsorgssvikt i saker som omhandlet omsorgsovertakelse. Dvs. at hensynet til foreldrenes vanskelige situasjon som nyankomne innvandrere ble vektlagt og barna som konsekvens ikke fikk den nødvendige beskyttelsen.

En drøfting av anerkjennelse som krenkelser står imidlertid i fare for å overfokusere på etnisitets-aspektet, som tidligere påpekt. Barn som mottar tiltak fra barnevernet er oftere fattige, bor oftere med en forelder, i mer belastede boområder, dvs. er

marginaliserte (Backe-Hansen, Madsen, Kristofersen, og Hvinden, 2014; Kojan og Fauske, 2011). Nordiske registerbaserte studie indikerer nettopp dette (Staer og Bjørknes, submitted; Vinnerljung, Franzen, Gustafsson og Johansson, 2008). Vinnerljung og kollegaer (2008) fant at etnisitet ikke kunne forklare overrepresentasjonen av etniske minoritetsbarn plasserte utenfor hjemmet i Sverige, men det kunne imidlertid sosio-økonomiske forhold hos familien. En ny norsk studie finner at ikke-vestlige minoritetsbarn hadde dobbelt så høy risiko for å få et tiltak fra barnevernet enn andre barn (Staer og Bjørknes, submitted). Denne forskjellen kunne forklares i ulikhetene mellom minoritets- og majoritetsgruppers sosio-økonomiske status, hvorvidt mor fikk sosialhjelp, familiens størrelse og familiens struktur. Statusordener i samfunnet som fører til sosiale ulikheter produseres både gjennom symbolsk/kulturell urett og økonomiske marginaliseringsprosesser, og sosialpolitiske tiltak må ta begge forhold i betraktning (Fraser, 2003; Staer og Bjørknes, submitted). Rettferdige tjenester for etniske minoritetsfamilier må både stimulere til økonomisk fordeling av ressurser og anerkjennelse av kulturelle forskjeller. Utfordringer på det flerkulturelle barnevernsfeltet kan således ikke forstås i lys av etnisitet alene, også generelle utfordringer må tas i betraktning (Bredal, 2009).

Implikasjoner for praksis og forskning

Kunnskap om delte representasjoner er av betydning både for praktikers kommunikasjonsarbeid og vår forståelse av utfordringene på det flerkulturelle barnevernsfeltet. Barnevernet er avhengig av tillit og

legitimitet i befolkningen for å realisere sine målsettinger. Dettlaff (2014) hevder at et viktig virkemiddel i arbeidet med å tilrettelegge for likeverdige tjenester for etniske minoriteter i USA, er tiltak rettet mot befolkningsgrupper hvor mistilliten til barnevernet er særlig stor. Vår undersøkelse gir grunn til å tro at det er behov for å øke innsatsen på dette området i Norge. Et spørsmål vi stiller oss er hvorvidt barnevernets doble mandat, som hjelper og kontrollør, er særlig problematisk i møte med grupper der mistilliten er stor. For praktikere på barnevernsfeltet kan kunnskap om frykt og representasjoner samt anerkjennelsesteori øke barnevernets forståelse av de spesifikke utfordringene man står overfor i møte med familiene, og slik øke tjenestenes sensitivitet og legitimitet. Dette gjennom både å vektlegge den subjektive erfaringsdimensjonen og institusjonelt forankrede status- og fordelingsmekanismer.

I denne undersøkelsen ble brukeres perspektiver på frykten for barnevernet undersøkt. For ytterligere å belyse temaet er det behov for forskning som undersøker frykten og representasjonene fra andre perspektiver, eksempelvis ved å studere mediediskurser, internasjonal kritikk av norsk barnevernspraksis og norske myndigheters svar på denne kritikken, organisasjoners forståelser og praksiser, saksbehandleres erfaringer osv. Videre vil det være verdifullt å undersøke hvordan frykt og negative representasjoner påvirker familiers møter med barnevernet. Kunnskap om barns perspektiver kan belyse hvordan foreldres frykt for barnevernet virker inn på barnas situasjon, og hvorvidt barnevernets mandat og rolle ivaretar barnas behov for støtte og oppfølging. Kunns-

skap om frykt og representasjoner kan i bred forstand bidra til belyse sider ved barnevernets og velferdsstatens legitimitet, og

slik åpne for nye forståelser av hvordan utfordringene kan møtes.

REFERANSER

- Aadnesen, B. N. (2012). «Jeg kan ikke være den afrikanske mammaen i Norge. Men de må skjønne at min bakgrunn er en del av meg»: en studie av samhandling i barnevernet mellom saksbehandlere og foreldre med minoritetsetnisk og muslimsk bakgrunn (Vol. 2012:149). Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Backe-Hansen, E., Madsen, C., Kristofersen, L. B., og Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990–2010. En longitudinell studie*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. NOU 2012: 5. NOU 2012/5. Oslo: Departementenes servicesenter. Informasjonsforvaltning.
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2015). *Mål for styrking av fosterhjemsarbeidet*. Hentet 18.02.15, fra <https://www.regjeringen.no/nb/dokument/dep/bld/rundskriv/1997/handlingsplan-for-styrking-av-fosterhjem/4/id278842/>
- Bjørknes, R., Jakobsen, R., og Nærde, A. (2011). Recruiting ethnic minority groups to evidence-based parent training. Who will come and how? *Children and Youth Services Review*, 33(2), 351–357.
- Braun, V., og Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* (3), 77–101.
- Bredal, A. (2009). Barnevernet og minoritetsjentes opprør: Mellom det generelle og det spesielle. I K. Eide, N. A. Qureshi, M. Rugkåsa og H. Vike (Red.), *Over profesjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv på psykososialt arbeid med barn og unge*. Oslo: Gyldendal.
- Buckley, H., Carr, N., og Whelan, S. (2011). 'Like walking on eggshells': Service user views and expectations of the child protection system. *Child and Family Social Work*, 16(1), 101–110.
- Bø, B. P. (2010). Det flerkulturelle barnevernsarbeidet – utfordringer, erfaringer og kompetansebehov. I M. S. Kaya, A. Høgmo og H. Fauske (Red.), *Integrasjon og mangfold: Utfordringer for sosialarbeideren*. Oslo: Cappelen Akademisk forlag.
- Chand, A., og Thoburn, J. (2005). Research Review: Child and family support services with minority ethnic families: what can we learn from research? *Child and Family Social Work* (10), 169–178.
- Dale, R., og Hennem, N. (2008). *Barneverntjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*. NOVA-rapport 5/2008. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Davies, K., Grey, M., og Webb, S. A. (2014). Putting the parity into service-user participation: An integrated model of social justice. *International Journal of Social Welfare*(23), 119–127.
- De Boer, C., og Coody, N. (2007). Good helping in child welfare: learning from stories of success. *Child and Family Social Work* 2007(12), 32–42.
- Detlaff, A. J. (2014). The Evolving Understanding of Disproportionality and Disparities in Child Welfare. I J. E. Korbin og R. D. Krugman (Red.), *Handbook of Child Maltreatment* (s. 149–168). New York: Springer.
- Eide, K., Qureshi, N. A., Rugkåsa, M., og Vike, H. (2009). *Over profesjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Eriksen, E. O., og Skivenes, M. (2001). Legitimeringsproblemer i barnevernet. I E. O. Eriksen (Red.), *Demokratiets sorte hull – om spenningen mellom fag og politikk i velferdsstaten*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Forente Nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barns rettigheter (barnekonvensjonen)*. fra <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-barnets-rettigheter-Barnekonvensjonen>.
- Fraser, N. (2003). Social Justice in the Age of Identity Politics: Redistribution, Recognition and Participation. I N. Fraser og A. Honneth (Red.), *Redistribution or Recognition? A political-philosophical exchange*. London: Verso books.
- Fylkesnes, M. K., og Netland, M. (2013). God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandleres og foreldres erfaringer. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 89 (04), 221–232.
- Garrett, P. M. (2010). Recognizing the limitations of the political theory of recognition: Axel Honneth, Nancy Fraser and social work. *British Journal of Social Work*, 40(5), 1517–1533.
- Gullestad, M. (2002). *Likhetens grenser. I Det norske sett med nye øyne* (s. 79–119). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hennem, N. (2011). Barnevernssamtaler som integreringsverktøy. I B. P. Bø (Red.), *Multikulturell teori og flerkulturelle praksiser* (s. 139–163). Oslo: Abstrakt forlag.

- Hofman, S. (2010). Hensyn til kultur - til barnets beste? En analyse av 17 barnevernssaker om omsorgsover-
takelse og plassering av minoritetsbarn. *Kvinnerettslig
skrifiserie* nr. 84. Oslo: UIO.
- Holm-Hansen, J., Haaland, T., og Myrvold, T. (2007).
Flerkulturelt barnevern: en kunnskapsoversikt (Vol.
2007:10). Oslo: Norsk institutt for by- og
regionforskning.
- Honeth, A. (1996). *The struggle for recognition: the moral
grammar of social conflicts*. Cambridge: Polity Press.
- Hölscher, D. (2014). Considering Nancy Fraser's Notion
of Social Justice for Social Work: Reflections on Mis-
framing and the Lives of Refugees in South Africa.
Ethics and Social Welfare, 8(1), 20–38.
- Kehily, M. J. (2008). *An introduction to childhood studies*:
McGraw-Hill International.
- Kojan, B. H., og Fauske, H. (2011). Et klasseperspektiv
på barnevernets familier. *Tidsskrift for velferdsforsk-
ning*, 2.
- Kristiansen, T. G. S. (2013). *Kjønnslikestillingens tvetydig-
heter i det flerkulturelle barnevernet*. Universitetet i
Nordland.
- Križ, K., og Skivenes, M. (2010). 'We have very different
positions on some issues': how child welfare workers
in Norway and England bridge cultural differences
when communicating with ethnic minority families.
European Journal of Social Work, 13(1), 3–18.
- Križ, K., Slayter, E., Iannicelli, A., og Lourie, J. (2012).
Fear management: How child protection workers
engage with non-citizen immigrant families. *Children
and Youth Services Review*, 34(1), 316–323.
- Kvale, S., og Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forsk-
ningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Marthinsen, E., Clifford, G., Fauske, H., Lichtwarck, W.,
og Kojan, B. H. (2013). Nytt innblikk i norsk barne-
vern – hva forteller dataene fra Det nye barnevernet? I
E. Marthinsen og W. Lichtwarck (Red.), *Det nye bar-
nevernet* (s. 36–69): Universitetsforlaget.
- Neumann, C. B. (2012). Omsorgsetikk i barnevernet.
Sosiologi i dag, 42(3–4).
- Paulsen, V., Thorshaug, K., og Berg, B. (2014). *Møter
mellom innvandrere og barnevernet. Kunnskapsstatus*.
Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Rugkåsa, M. (2008). Majoriteten som premissleverandør
i «flerkulturelt» arbeid. I A. M. Otterstad (Red.), *Pro-
fesjonsutøvelse og kulturelt mangfold – Fra utsikt til inn-
sikt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Salimi, F., og MIRA senteret. (2012). *Sammen for barnas
beste. En håndbok om arbeid mot vold i barneoppdragel-
sen hos minoriteter*. Oslo: MIRA ressurscenter for kvin-
ner med minoritetsbakgrunn.
- Shulman, L. (1992). *The skills of helping*: F.E. Peacock
Publishers.
- Skau, G. M. (2003). *Mellom makt og hjelp: om det fler-
tydige forholdet mellom klient og hjelper*: Universitets-
forlaget.
- Skivenes, M. (2014). How the Norwegian Child Welfare
System Approaches Immigrant Children. I M. Skive-
nes, R. Barn, K. Kriz og T. Pösö (Red.), *Child Welfare
Systems and Migrant Children* (s. 39–61). New York:
Oxford University Press.
- Skivenes, M., Barn, R., Kriz, K., og Pösö, T. (2014).
*Child Welfare Systems and Migrant Children: A Cross
Country Study of Policies and Practice*: Oxford Univer-
sity Press.
- Skytte, M. (2008). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt
arbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Slettebø, T. (2008). *Foreldres medbestemmelse i barnever-
net*. NTNU, Trondheim.
- Studsrod, I., Willumsen, E., og Ellingsen, I. T. (2014).
Parents' perceptions of contact with the Norwegian
Child Welfare Services. *Child and Family Social Work*,
19(3), 312–320.
- Thrana, H. M., og Fauske, H. (2013). The emotional
encounter with child welfare services: the importance
of incorporating the emotional perspective in parents'
encounters with child welfare workers. *European Jour-
nal of Social Work*, 17(2), 221–236.
- Vike, H., og Eide, K. (2009). Kulturanalyse, minoritets-
perspektiv og psykososialt arbeid. I K. Eide, N. A.
Qureshi, M. Rugkåsa og H. Vike (Red.), *Over profes-
sjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv i psykososialt
arbeid med barn og unge*. Oslo: Gyldendal.
- Vinnerljung, B., Franzén, E., Gustafsson, B., og Johans-
son, I.-M. (2008). Out-of-home care among immi-
grant children in Sweden: a national cohort study.
International Journal of Social Welfare, 17(4), 301–
311.
- Webb, S. A. (2010). (Re) assembling the left: The politics
of redistribution and recognition in social work.
British Journal of Social Work, 40(8), 2364–2379.
- Williams, C., og Soydan, H. (2005). When and How
Does Ethnicity Matter? A Cross-National Study of
Social Work Responses to Ethnicity in Child Protec-
tion Cases. *British Journal of Social Work*, 35, 901–
920.
- Williams, C. (2006). The Epistemology of Cultural
Competence. *Families in Society*, 87(2), s.209–220.